

Úvahy o organizaci komunikací a zásobování v poli.

I.

Pod tímto názvem vyšel v září 1932 v Revue Militaire Française zajímavý článek od majora Alborda. Podávám nejprve jeho obsah.

Netušenému rozmnožení materiálu u armád klade autor za vinu, že se v ofensivních bitvách, na př. r. 1918, dosáhlo výsledků jen neúplných, takže bylo možno zoufati si nad strategií.

Všeobecně je konečnou formou manévru působení na zadní spojení. Dosahovalo se jí manévrem na křídle nebo průlomem. Nyní však může dalekonosné dělostřelectvo a zvláště letectvo zahájit náhlý a přímý útok na zadní spojení nejen v etapě, ale i v zápolí, ba i ve středisku protivníkova území.

Pokroky v oboru automobilního průmyslu a rozmnožení počtu aut v hospodářském životě vedou k motorisaci dělostřelectva a trénů a povedou k postavení motorisovaných vyšších jednotek. Od nich očekává autor, že omezí nebo odstraní dnešní těžké závady strategického manévru. Mohou uskutečnit účinné zajištění na dálku, rychlejší a úplnější přezkoušení dotyku, hlubokou akci a rozhodující využití úspěchu. Těmto jednotkám bude dána kromě jejich dnešní síly i rychlost, takže budou schopny dosáhnout překvapení a využít ho. Tak obživne manévr ve volných prostorech, které vedou na citlivá nebo životní místa nepřátelského organismu.

Ale žádný manévr nepřinese rozhodujících výsledků, není-li snadno a hojně živěn. Armáda může počít působit teprve od okamžiku, kdy je její etapa vybavena.

Od ukončení nástupu musí být armáda ihned schopna činnosti. Umístění služeb a uvedení zásobovacího a odsunového systému v chod nesmí ji nikterak zpozdit, nemá-li se riskovat možnost ztráty operační iniciativy. V pohybné válce nutno počítat s ústupem, ať dobrovolným anebo nuceným. Pak etapa nesmí být předem darovanou kořistí pro nepřítel, ani omezením volnosti jednání a rozhodnutí velitele.

Směry postupu armád nebudou obyčejně rovnoběžné. Budou k sobě šikmé, čímž se poruší často těžko získaná harmonie armády s železniční a silniční sítí, na nichž závisí její spořádaný život, a proto bude nutno v několika hodinách přeložit násilně těžiště služeb.

Autor upozorňuje, že v některých státech je doporučováno provést překvapující úder slabou, ale dobře vybavenou, cvičenou a velmi pohyblivou armádou z povolání.

Z uvedených důvodů je třeba, aby budoucí velitel armády mohl volně pohlížet dopředu. Působila-li by mu tíha jeho etapy stálé starosti, neměl by dost jasnou mysl, nevyhnutelnou pro pojetí a provedení manévru.

II.

Organisace služeb z roku 1914 byla pojata v duchu pohybné války. Organisace z r. 1918 a dnešní jsou dědictvím zákopové války. Jejich hlavními charakteristikami jsou těžkopádnost a nedostatek stejnorodosti. První pochází z dlouhé stabilisace fronty, jež měla v zápětí nadbytek materiálu a vzrůstající až skoro komfortní potřeby armád. Druhá vyšla z postupných úprav, neboť rychlost a nejistota událostí nedovolily provést reorganisasi celkovou. Vývoj názorů v oboru taktiky, vzešlý ze současných změn materiálu, vyžaduje, aby se zkoumalo, jak má být tato reorganisace provedena, aby nedošlo k násilnému rozvodu mezi úmyslem velitelovým a možnostmi provedení.

Organisace a vybavení armád má jim zajistit sílu a výhodu překvapení. Chceme-li provést překvapení, nesmíme předčasně zakreslit své úmysly do terénu. Tu nepomůže, zasadíme-li útočná vojska v posledním okamžiku, vybavujeme-li předem budoucí jejich pásmo činnosti rozsáhlými úpravami a stavbami pro chod služeb. Tento postup je ovšem možný také jen tam, kde již nějaká fronta je.

Přípravy je třeba krýt před nepřátelským pozorováním. Aby pak bylo možno provádět akce ve volném prostoru, je nutno vůbec je potlačit. Toho se dosáhne úpravou chybného chodu zásobování a odsunů na stupni armády a přiměřenou reorganisasi služeb.

Aby předběžné přípravy unikly pozorování, je třeba:

pro proviant, munici a benzin: uskutečnit souvislý přísun, odpovídající denním potřebám jednotek nebo předvídaní velitelovu,

pro všechny druhy materiálu provádět jen výměnu součástek, nikoli velké opravy,

pro službu zdravotnickou a veterinářskou: omezit se na nevyhnutelná ošetření a počítat rozhodně s hromadnými odsuny.

pro letectvo: nezřizovat nová letiště, ale využívat existujících.

Tím bude zredukována funkce služeb. Budou-li motorisovány — což je nutno, aby se mohly v celku přemísťovat — stanou se lehkými, pohyblivými a stejnorodými. Pak budou moci za ofensivy pochodovat s čelním sledem armády, budou fungovat od umístění na východišti a nebudou musit předcházet před vojsky, ani za nimi následovat. V defenzivě budou s to při udržení chodu zásobování a odsunů skoro ihned přerušit svou činnost a zahájit ústup. Budou moci splňovat své úkoly bez podstatných změn jak v pohybné, tak i v zákopové válce.

Armádě se tím značně odlehčí, neboť nebude mít skladů, dílen, odsunových nemocnic atd. Ale aby tím nedošlo k snížení výkonnosti celku, je třeba předem jednak učinit zvláštní opatření co do vybavení státního území, jednak mít dostatek komunikací velké výkonnosti, zvláště železnic, jejichž spolehlivost, pružnost a pohodlnost se od světové války značně zlepšila.

III.

Celek služeb jedné armády tvoří její udržovací basi, která má nyní hloubku 15—25 km a je čelem vzdálena podle situace na 15—60 km od fronty. Bližší mez chrání prvky služeb od účinků dělové palby a místních pohybů fronty. Vzdálenější mez má dovolit postup armády do 60 km hloubky bez přemístění služeb.

I tato data jsou dědictvím posiční války. Odolnost opevněných front dovozovala přiblížit služby. Byly aktivní a pasivní úseky fronty. Přípravy na nepřátelskou ofenzivu bývaly včas odhaleny a přípravy na vlastní ofenzivu daly se předem.

Nelze vyloučit, že i v budoucí válce dojde k podobným situacím: ve zvláštních případech v krytu, pod ochranou opevněných území, v horské válce. V pohybné válce tento systém by však zklamal. Za postupu by musily být služby přemísťovány, za ústupu by padly za kořist nepříteli a tak by armáda byla zbavena jejich výkonů právě v dobách, kdy by jich jak z důvodů morálních, tak i materiálních nejvíce potřebovala.

Zdá se proto, že se první zajištění base musí provést vzdáleností. Ale zvětšením dnešních vzdáleností zmenší se ofensivní donosnost base, tudíž i hodnota „strategického skoku“ armády.*) Pak by se dovolilo nepříteli, který je ohrožen průlomem anebo obchvatem a který se odpoutá, aby zmařil pronásledování a aby zaujal 150 km vzadu nové strategické postavení. Těmto těžkým nedostatkům lze čelit lepším využitím vlastností dnešních dopravních prostředků.

Aby base byla jednak chráněna před leteckými nálety, před nájezdy motorisovaných jednotek a před přepady oddílů vysazených z letounů nebo z balonů, jednak aby pro potřeby vlastního manévru zůstala zachována možnost obchvatu, je třeba, aby base byla vzdálena od fronty aspoň na 150 km, aby měla své stíhací letectvo, OPL., obrněná vozidla a motorisované strážní oddíly.

V této vzdálenosti se dostane base do výše regulačního nádraží, jež je sídlem služeb 2. sledu. RN. nelze posunout dále dozadu. Tím tedy dojde k splnutí udržovací base armády s RN. Vzdálenost mezi tímto prostorem, zvaným autorem regulační basi, a frontou by se překlenula vložím lehkých orgánů služeb — pouhých prostředníků mezi odběratelem a dodavatelem.

Služby, které mají za úkol dodávat materiál (proviant, munici atd.), zůstaly by i po reorganizaci u armády, kdežto služby, zabývající se velkými opravami a dodávkami velkého materiálu, byly by přiřčeny regulačnímu nádraží.

IV.

Regulační base (RB.), obsluhující 1 event. 2 armády, podléhala by přímo HVOA. Umístění a vybavení regulačních basí musí být předem studováno v souladu s plánem nástupu a s operačním plánem. RB., kterých má být podle plánů použito, musí být již v míru vybaveny, u ostatních RB. musí být potřebná úprava aspoň připravena.

Musí být umístěny v prostorech komunikačně bohatých, majících zvláště — jak dozadu, tak dopředu — několik výkonných radiálních želez-

*) Strategický skok odhaduje se dnes na 60 km (3 etapy od prostoru zásobovacích nádraží). Motorisací trénů může se zdvojnásobit.

nic, spojených navzájem aspoň 2 rochádními tratěmi. Přední z těchto rochád je při nejmenším na 50 km od fronty.

Celek base se opírá o místní zdroje, jichž plně využívá (komunikace, továrny, průmyslové sklady, letiště atd.). S armádami je spojen hlavně po železnici (event. vodní drahou). Silnice a jejich dopravních prostředků se používá jen podle okolností, nedostačuje-li železnice nebo je-li poškozena.

RB. obsahuje hlavně závody pro opravy a udržování materiálu, sklady materiálu, nemocniční pásmo, zálohy personálu a materiálu pro všechny služby a regulační nádraží.

V jejím čele je generál, který má k ruce štáb a přednosty služeb. K němu je přidělen vyšší důstojník obsluhované armády (ze 4. oddělení štábu). Rozkazem, kterým se zřizuje RB., určí se i její pásmo působnosti.

Závody pro opravy a udržování obsahují dílny a sklady výměnných součástek pro dělostřelecký, vozatajský, automobilní, letecký, spojovací, elektrotechnický, fotografický atd. materiál, pro zbraně pěchoty, pro útočnou vozbu, pro ochranu proti plynům atd.

V nich jsou prováděny jen střední opravy. Velké opravy a generální revise se provádějí v zápolí. Využívají příslušných civilních podniků v prostoru RB., co možná i s jejich zařízením a personálem.

Každý z těchto závodů má motorisovaný oddíl, obsahující skupinu dílen a zálohu výměnných součástek, který může tvořit předem určený sled k zesílení prostředků vyšších jednotek anebo k utvoření základu nové RB., posune-li se fronta vpřed.

Při této organizaci může zmizet většina dnešních armádních parků.

Sklady jsou omezeny na nejmenší míru. Co do proviantu a výstroje zajišťuje regulační base jen ukojení nepředvídaných anebo naléhavých potřeb. Armádní sklady jsou odstraněny.

Nemocniční pásmo obsahuje řadu nemocnic a středisk pro raněné. Nemotorné odsunové nemocnice se zruší. Zdravotnické útvary vyšších jednotek musí mít stejnou pohyblivost jako tyto jednotky. Proto je třeba omezit jejich úlohu na pouhou expedici raněného. Doba expedice od prvního obvodu do příchodu na RB. nemá přesahovat 6—12 hodin. Lze to dokázat účelným využitím všech dopravních prostředků.

Zálohy personálu a materiálu. Záloha personálu slouží především vytvoření mezilehlých sledů mezi RB. a frontou, na př. pro oddíly pro zásobování municí, pohonnými látkami, pro oddíly ošetřovatelů a p. Záloha materiálu je určena pro naléhavou výměnu nebo posilu materiálem.

Regulační komise je omezena na činnost dopravní. Podle rozkazů velitele base se stará o příjem, řadění a vypravení vlaků zásobovacích a odsunových. Po stránce technické podléhá podkomisi sítě, v jejímž obvodu je umístěna.

V.

Chod celku služeb.

1. Zbrojní služba. Zásobování municí. Na zásobovací nádraží armády jsou odesílány pravidelně typové vlaky, obsahující munici běžných ráží. V prostoru RB. jsou odstaveny pohyblivé zálohy s municí zvláštní (na př. leteckou) a doplňkovou; HVOA. může je dát k dispozici veliteli armády. U armády mohou být sklady ve velikosti 2—3 palebných

průměrů, kdyby snad železnice byla poškozena. Výdej vojskům se děje v ZN. nebo v předsunutých výdejních. Personál k výdeji v ZN. dodává záloha RB.

Sníží-li se spotřeba munice, přestanou automatické dodávky a přísun se děje podle objednávky armády.

Zásobování materiálem. Každý předmět, který třeba opravit anebo vyměnit, je zaslán po železnici na RB., jež ihned zašle náhradu ze své zálohy nebo si ji vyžádá ze zápolí. Zvláštní pomocné čety se starají o převoz porouchaných silničních vozidel k nejbližšímu nádraží.

Zásobování pohonnými látkami. Automobilní jednotky vezou benzin pro svou 1 denní potřebu (100 km). Svou zásobu doplňují v ZN. v cisternových vozech anebo v civilních skladech, vybavených nádržemi a pumpami. Celé vlaky benzínu docházejí ze zápolí na RB. a odtud jsou odesílány skupiny vozů na ZN. Výdej řídí armáda a používá k tomu personálu ze zálohy RB. a personálu civilních skladů.

2. Ženíjní služba. Armádní ženíjní sklad zůstává. Je automobilisován. Nemá materiálu na úpravu terénu. Dojde-li k stabilisaci fronty, zřídí si sklady materiálu z místních zdrojů a z dodávek RB., která má zálohu ženíjního materiálu. Za pohybu postupují za čelními divisemi detašmány parku s materiálem pro překročení překážek a pro obnovu komunikací.

Služby pro zásobování vodou, elektrotechnická, lesnická a cestářská podržují dosavadní organisaci. Obvykle jsou v záloze RB. a odtud jsou přidělovány armádě.

3. Intendanční služba. Zásobování proviantem, chlebem a výstrojem se nemění. Jen armádní sklady výstroje se ruší, jakož i kooperativy (prodejny). Není třeba staničních skladů a zásob v poli v době zákopové války. Pro válku pohybnou, kdy mohou být železnice vyřaděny z činnosti, je třeba, aby divise měla kromě zásob na proviantním trénu ještě 1 denní dávku na autech (k tomu stačí 1 automobilní kolona).

4. Služba remontní, peněžní a poštovní: beze změny.

5. Služba spojovací: beze změny. Armádní telegrafní park zůstává.

6. Zdravotnická služba. Divisní obvaziště jako první orgán třídění a hromadného odsunu podrží svou dnešní funkci. Pro odsun má zdravotnická auta a výjimečně lehké zdravotnické letouny. Armádní sbor však nebude již mít skupinu ambulancí. Ta bude nyní patřit armádě, která ji instaluje za každým armádním sborem ve vzdálenosti 25—30 km od fronty. Bude provádět skutečné technické třídění, rozdělí raněné podle stupně a druhu zranění a odsune je. Ve svrchované naléhavých případech bude provádět chirurgické zákroky, ale jejím prvotním úkolem bude péče o odsun raněných.

Skupina ambulancí bude umístěna co možná při železnici. Ranění budou tedy evakuováni po železnici v celých zdravotnických vlacích anebo v jejich částech do nemocničního prostoru RB. nebo až do zápolí (podle vzdálenosti). To se týká ovšem jen raněných převozu schopných, kterých je tři čtvrtiny počtu všech postižených. Zbývající jedna čtvrtina počtu, připadající na raněné neschopné pozemního odsunu, bude evakuována těžkými zdravotnickými letouny. V blízkosti skupiny ambulancí je proto třeba připravit přistávací plochu a nemocniční prostor RB. musí mít své

letiště. Ranění přepravování letouny dostihnou dříve prostoru RB. než ranění přepravování po železnici a dostane se jim tedy dříve ošetření.

Za rychlého postupu si tvoří armáda vpředu nové skupiny ambulancí ze svých prostředků nebo z prostředků HVOA., daných jí k dispozici. Pak se odsuny nezastaví a ani ranění nepocítí prodloužení vzdálenosti při přepravě letounem. Kterákoli z těchto předsunutých skupin může se stát po zesílení zárodkem nového nemocničního prostoru dopředu přeložené regulační base.

Autor tedy podstatně mění dnešní chod a organizaci zdravotnické služby. Dochází již k změnám u armádního sboru a u armád se ruší odsunové nemocnice vůbec. Úkolem zdravotnické služby až po armádu je poskytnout první ošetření, provést třídění raněných a hlavně pečovat o odsun do regulační base. Dosavadní výkon služby byl plodem ustálené fronty a byl příliš pod vlivem hledisk chirurgických (ošetřit nemocného co nejbližší místa, kde byl raněn), jež jsou snad cizí skutečností války. Lékařské operace mají být prováděny v klidu vzadu mimo dosah bitevního ruchu.

7. Veterinářská služba. Armáda nebude mít žádných nemocnic. Vyšší jednotky odsunové nemocná zvířata k železnici, po níž budou pokračovat v odsunu do zápolních nemocnic.

Autor se zmiňuje v svém pojednání o letectvu. Jako ofensivní zbraň, určená k realizaci překvapení, musí dbát toho, aby přípravy zůstaly utajeny. Toho dosáhne tím, že nebude stavět hangary a stany (dovolí to kovové letouny), bude-li používat existujících letišť (vojenských, civilních, soukromých), sníží-li si služebnost úpravy terénu (na příklad brzděním podvozků); budou-li přiděleny dopravní letouny velkým leteckým jednotkám, aby mohly svůj pomocný personál přesunout až v poslední chvíli, a zruší-li se armádní letecké parky a zmenší-li se parky leteckých jednotek, neboť opravy budou prováděny v RB. nebo v zápolí.

VI.

Podle návrhu autora přechází pravomoc v oboru zásobování a odsunů, kterou má dnes regulační komisař, na velitele regulační base. Hlavní velitel mu dává v zápolních skladech úvěr proviantu, aby zajišťoval výživu obsluhované armády. Oznamuje mu také, co bylo nařizováno zápolním skladům o jiném materiálu, který mají odeslat pro sklady RB. nebo pro výdej vojskům.

Odesílání zásilek ze zápolí na RB. je upraveno programem vypracovaným na delší dobu, aby se mohlo co nejlépe využít výkonnosti železnic. Zásoby jakéhokoli původu (ze zápolí, z RB., z místních zdrojů) jsou přepravovány na zásobovací nádraží — zvolená v dohodě regulačního komisaře s armádou — kde se provádí odběr.

Přednostové služeb base oznamují regulačnímu komisaři podle žádosti armády, resp. podle rozkazů velitele RB. počet a velikost vozových skupin pro přepravu svého materiálu, což mu dovolí sestavit přehled zásobovacích vlaků na příští den. Regulační komisař se dohodne pod kontrolou velitele RB. s armádou, které vozové skupiny mají být odeslány, na které ZN. a kdy tam mají dojít.

Odsunové transporty materiálu se dějí ve vyprázdněných soupravách zásobovacích vlaků ze ZN. nebo ze zvláštních nákladíšť pro velký materiál do RB.

Povinnosti a práva přednostů armádních služeb a velitele etapy — u tohoto zvlášť, co se týče využití místních zdrojů — se nezměnily.

Celý systém je založen na funkci výkonných železnic. Autor zdůrazňuje tento základ mnohem víc, než jak bylo možno v tomto stručném obsahu podat. Odpovídá sám na námitku: co se však stane, ustoupí-li nepřítel dobrovolně neb z donucení a zničí při tom komunikace, zvláště železnici?

Připomíná především, že v budoucí válce bude pravděpodobně první bitvou bitva pohraniční a to zahájená s překvapením a bude v ní třeba zvítězit. Pro její vedení bude velmi prospěšné, nebude-li etapa armád přeplněna.

Za dnešního stavu organizace armád nemůže žádná z nich myslit na to, že by se mohla obejít bez železnic. Je-li v navrhovaném systému zvětšena délka komunikačních linek proti systému užitému za světové války, je to vyrovnáno pokroky uskutečněnými po r. 1918 v oboru železniční techniky, které se projevují ve zvýšení rychlosti, mohutnosti a pružnosti železniční přepravy. Tato zlepšení nejsou také konečná. Autor upozorňuje tu zvláště na zavedení tlakové brzdy u nákladních vozů v Německu — totéž se provádí již několik let u nás a bude v krátké době ukončeno. Zvýšená bezpečnost proti leteckým a pozemním útokům, jakož i svoboda jednání, získaná couvnutím udržovací base, ospravedlňují prodloužení komunikačních linek.

Za postupu armády musí směřovat úsilí — tak jak se to dalo dosud — k tomu, aby železnice byla co nejrychleji prodloužena. Motorisace trénů velkých jednotek dovolí jim vzdálit se na 100 km od železnice. I při kombinované přepravě bude možno vzdálenost 250 km mezi RB. a jednotkami 1. sledu překonat za 24 hodin.

Bude-li postup armády rychlý, nebude jistě vyčkáváno s přemístěním RB., až se ukončí strategický skok armády. RB. bude po železnici postupně přemísťována pro sledech. Tato předsunutá RB. musí organizovat v novém prostoru náhradní silniční dopravu. Ta způsobí jistě silná omezení zásobování, oprav a výměn materiálu, ale dovolí přece jen snesitelné přechkat krizi, než bude obnovena železnice.

Autor se vyslovuje o příští válce, že snad bude pohybná. Pro manévry je třeba, aby vojska, služby a komunikace zůstaly solidární a aby byly udržovány v souladu. Proto navrhl provést změny, které, nedotýkajíc se struktury dosavadního systému a využívajíc zlepšených možností auta, železnice, letounu a místních zdrojů, učinily by služby lehčími, pohyblivějšími, stejnorodějšími a schopnějšími lepší funkce v jakékoli formě operací.

VII.

P o z n á m k y. Armády r. 1914 byly vybaveny pro válku pohybnou. Autor pojednání neví jistě, bude-li příští válka pohybná, ale přál by si, aby taková byla. A bude jistě aspoň její první fáze pohybná, ač opevňování celých hranic — byť i mělo také nebo i hlavně jiný účel — naznačuje, že i na počátku války budou také úseky pasivní, stabilní, zákopové, není-li dostatek sil k vedení pohybné války na celé frontě.

Pohybnou válku budou hledět vésti — ovšem na nepřátelském území — oba soupeři v té naději, že povede k blízkému rozhodujícímu vítězství. Zvítězit může však jen jeden z nich. Může někdo určitě říci, že v první

bitvě rozhodně zvítězí? Může pak si někdo přát, aby byla možná jen válka pohybná?

Hloubka strategického skoku armády není pouhou funkcí její pohyblivosti, nýbrž i hmoty. Je tedy funkcí fyzikálního pojmu živé síly ($\frac{1}{2}mv^2$). Teoreticky by bylo možno vybavit armádu tak, aby hloubka jejího skoku byla libovolně veliká, ale prakticky je jak m = hmota, tak i v = rychlost limitována jak počtem lidského i hmotného materiálu, tak i jeho pohyblivostí. Ale i v těchto reálných mezích by snad bylo možno dosáhnout takové hloubky skoku, že by jím bylo zabráno celé nepřátelské území, neboť válka národů může skončit jen vyčerpáním, zničením anebo okupací zdrojů protivníkovy síly.

To by ovšem bylo možno jen tehdy, kdyby hodnota živé síly zůstala po celou dobu akce nezměněna. Jakost odporu poraženého nepřítele sice poklesne, takže k pronásledování je potřebí menší živé síly, ale časem a prostorem zase vzrůstá. Nemá-li dojít k rovnováze sil a k stabilizaci nebo aspoň k zastávce, bylo by třeba, aby se živá síla útočnickova nezměnila. Avšak bojem a postupem zničí, opotřebuje a unaví se vojsko i materiál, takže hodnota m podstatně klesne. Ale i rychlost postupu se zpomalí. Počáteční rychlost může být znamenitá, ale je možná jen v připraveném východišti. I když učiníme útočná vojska pohyblivějšími, na př. motorisací trénů nebo zavedením motorisovaných jednotek, nesmíme se klamat tím, že možné výhody připadnou jen v náš prospěch a že nepřítel nebude s to učinit opatření, aby hodnotu našich výhod — tedy i počáteční rychlosti — snížil.

Každá akce budí reakci. Jako se vede již dlouhou dobu souboj děla s brněním, tak se povede i boj útočného motoru s obrannou překážkou o sjízdnost terénu. Je chyba, vidí-li se u každé věci jen líc a nestuduje-li se a nepřipravuje-li se rub. Je pak ještě obava, aby tímto zápasem neutrpěl někdo třetí. Je to přece stále ještě pěšák, který na svých utmáčených nohou dobývá terénu, obsazuje jej a drží, na jehož útraty by asi mohl být veden tento zápas. Jako v hospodářství civilním je i v armádě třeba hledět ke konečné účelnosti, aby pokroky a racionalisace v oboru jednotlivých složek nezpůsobily krizi celku.

Vrátíme-li se k našemu útočnickovi, shledáme, že se jeho počáteční živá síla ztrácí, takže by došlo k zastavení postupu — ukončení strategického skoku, i kdyby nebylo odporu nepřítele. Proto je těžším úkolem udržet živou sílu armády než dát jí s počátku. Ten pak znamená co do m : nahradit ztráty osob a materiálu, vystřídat unavené jednotky, dodávat jim vše, aby mohly žít a bít, co do v : v širším smyslu obnovit schůdnost terénu, v užším smyslu obnovit co nejrychleji komunikace a doplnit výbavu jednotek tak, aby zmohly větší délky komunikačních linek.

Těmito linkami jsou v převážně taktickém pojetí silnice, v strategickém pojetí železnice. Je proto nezbytně nutno, chce-li se s postupem počítat, aby byly připraveny, vycvičeny a vybaveny oddíly pro obnovu komunikací. Obnova železnic, které jsou základnou komunikační sítě, je obtížnější než obnova silnic. Důsledkem úsilí o zmobilitnění, zmotorisování armád musí být i zesílení ženíjního a železničního vojska, tohoto zvláště, třebas by se to nezasvěcení zdálo paradoxní.

Pro udržení své živé síly má útočící armáda zálohy jednotek i materiálu a dostává za akce posily osobní i věcné. Je-li dobré železniční spojení mezi východištěm útoku a prostorem, kde jsou tyto posily při vyra-

žení útoku umístěny, nemá tato vzdálenost zvláštního významu, přihlížíme-li k době průchodu 1. a 2. sledu útočící armády. Postup záloh a přísun posil by bylo třeba regulovat, aby mohly být zasazovány do 1. sledu tak, aby se živá síla udržela na stejné výši nebo aspoň aby poměr počátečních živých sil obou soupeřů zůstal zachován.

To nelze dobře předvídat. Ale i kdyby to bylo možné, byly by vždy v prostoru armády jednotky již nepotřebné a skoro vždy ještě nepotřebné. To znamená, že by prostor armády byl přetížen a že by tato přítěž tlumila živou sílu armády, zvláště v její složce rychlosti.

Ale také chod zásobování sníží rychlost armády. Obnova komunikací se neděje tak rychle, aby mohla držet krok s postupem armády. Pak je nezbytno, aby trény konaly prázdné, protisměrné jízdy, které snižují rychlost celku, nehledíc vůbec k potřebě zvětšit jejich počty, aby zmohly vzdálenost mezi ZN. a frontou, což omezí zase rychlost postupu armády. Konečně i samotná funkce složek, obnovujících komunikace, bude svou potřebou materiálu a pohybu působit jak brzda postupu armády, ač pracuje vědomě pro jeho urychlení.

Udržet živou sílu armády je tedy problém organizační a především technický. Za dnešního stavu techniky nelze jej uskutečnit. Fantasií by ho bylo možno snad řešit tak, že by prostor armády zůstal vyhrazen jen jejím bojovým složkám a jednotkám, obnovujícím komunikace, kdežto přísuny posil a materiálu a odsuny od armády by se dály vzduchem — dovolil-li by to nepřítel — z base, postupující kupředu podle pokroku obnovy železnic, přímo k jednotkám 1. sledu a naopak.

Musíme tedy počítat s tím, že se i velmi dobře založená a živěná ofensiva sama udusí. Aby se zastavila ještě dříve, o to se bude starat nepřítel. I když jeho živá síla bude značně zeslabena, nesníží se velikost její složky rychlosti. Zatím co rychlost útočníka bude se snižovat, zůstane rychlost obránce stejná jako na počátku akce, nevětší-li se dokonce ústupem na území válkou dosud nedotčené. Pohyblivost obránce může se stát někdy větší než pohyblivost útočníka. Pak může i slabší obránce vyvinout takovou živou sílu, že stačí paralyzovat živou sílu početnějšího útočníka.

Postup nebude tedy nepřetržitý. Dojde jistě k zastávkám. Těch bude využito k tomu, aby se obnovila převaha živé síly útočící armády. Nebude to tak jednoduché, neboť i obránci bude možno se zesílit. Minimální délka zastávky bude dána dobou, které je třeba k obnově komunikací, aby se zvětšil faktor živé síly — rychlost. Jinak bude délka zastávky závislá na době, do kdy si útočník bude moci opatřit osobní i hmotné prostředky k dalšímu vedení ofensivy.

To může trvat dosti dlouho. Nepřejde-li nepřítel sám k protiofensivě, ustrne fronta v zákopech. V pohybné válce může být pokračováno na jiných úsecích a pak se také dosavadní aktivní úsek stane pasivním. Nejvhodnějším místem nové akce zdá se volný prostor na křídle sestavy. Může však autor, který si od něho tolik slibuje, dokázat, že protivníci budou ochotni nechat se ohrožovat v boku a týlu jen proto, aby si uchovávali možnost ohrozit druhého? Je jisté, že k akci ve volném prostoru dojde, ale jak dlouho zůstane tento prostor volný? Bude automobilní obchvat křídla účinnější než pokus o obchvat křídla po železnici při běhu k moři r. 1914? I pokusy o obchvat jižního ruského křídla r. 1915 skončily vytvořením souvislé a ztrnulé fronty. Pak již jen průlom může vyvést armádu ze zakletí zákopové války.

Se zákopovou válkou musíme tedy také počítat. Motorisace může vést k dřívějšímu svedení rozhodující bitvy, ale i ke zkrácení údobí pohybné války.

Poválečná organisace služeb a jejich chod nemůže se vázat — ani po přízpůsobení novým potřebám a prostředkům armád — na systém z r. 1914, myšlený jen pro válku pohybnou. Tehdy bylo služeb všeobecně málo a jejich působnost i pro potřeby pohybné války byla omezena, takže hned s počátku bylo třeba pronikavých změn a doplňků. Ty však nebyly prováděny, jak sám autor říká, soustavně. A jak se služby z počátečního — ovšem nespravedlivého — podceňování vymanily, rozbujely tak, že se počáteční poměr sil fronty a etapy úplně převrátil.

Přispěly k tomu nové a velké potřeby zákopové války, pak i návyk poměrnému komfortu, konečně i snaha služeb dělat vše možné přímo v poli, i to, co mohlo být lépe, pohodlněji a laciněji provedeno v zápolí nevojáky. Tuto snahu služeb nelze však jednostranně odsoudit jako podporu uleváctví. Velkou úlohu tu má možnost přepravy mezi polem a zápolím. I Francie s dobrou sítí železniční a s velkými zálohami automobilovými pocítila těžce krizi přepravy, která by byla jistě těžší, kdyby si armády mnohé věci nebyly opravily nebo vyrobily v poli samy.

Tak se staly služby armády velkým a těžkým konglomerátem, který přešel i do poválečné organisace. Měl-li by se valit za postupu s armádou, přispěl by značně k utlumení její živé síly. Za pohybu ani armáda nepotřebuje všeho, co jí mohou služby poskytnouti, a ani služby jí nemohou poskytnout, t. j. dodat vše včas, co potřebuje. Armáda, ležící v zákopech, má větší spotřebu, než armáda, pohybující se. Chceme, aby se armáda pohybovala, a víme, že může býti zastavena nebo že bude zastavena. Služby musí být tedy tak organisovány a jejich chod musí být tak upraven, aby mohly vyhovět potřebám armády za všech situací a aby mohly pružně přejít z jedné situace do druhé.

Pak na celkovém dědictví světové války nebude lze mnoho měnit. Orgány služeb musejí zůstat zhruba beze změny, ale musejí být s to rozdělit se v sled lehký, pohyblivý, a v sled těžký, které mohou spolu pracovat — místně sloučeny nebo odloučeny — nebo pracovat samostatně. Ani to není nic nového, vždyť byly často zřizovány odbočky různých orgánů, které mnohdy byly zatíženy více než sám kmenový útvar.

Není sporu o tom, že bude výhodné umístit těžký sled armádních služeb hodně dozadu. Činí-li dnešní hodnota strategického skoku armády 100 km, je jistě třeba, aby těžiště těžkého sledu leželo v bezpečí za touto mezí. Vzdálenost 150—200 km od fronty, jakou požaduje autor, zdá se pak až přílišná. Vzdálenost RN. od fronty měla podle francouzských údajů činit 60—80 km, což zase se zdá pro normální případ příliš málo. Snad by mohlo být 150 km zadní mezí, vždyť jistě asi počítá autor s provedením přesunu své base v době, kdy se nepřítel chystá dokončit svůj strategický skok.

Vzdálení udržovací base, t. j. jádra armádních služeb od fronty, je jistě zajištěním této base, ale je také zhoršením spolehlivosti chodu zásobování a tím i zhoršením situace armády samé. Autor sice počítá s tím, že base bude spojena s frontou několika výkonnými železnicemi, ale to může být jen žádoucím ideálem. Ale i na nich může mít jen několika-hodinové zpoždění příchodu materiálu, způsobené větší vzdáleností base od fronty, vážné důsledky.

Autor chrání dostatečně regulační basi proti náletům a proti slabším pozemním nájezdům. Nepřítel bude znát nebo brzy sezná chod zásobování. Nebude-li moci zasáhnout přímo regulační basi, bude moci způsobit leckdy větší škody armádě pouhým poškozením železnice. Náhradní automobilová přeprava — bude-li pro ni dostatek prostředků (Voie Sacrée měla jen 60 km) — projeví se při době trvání okruhu jízdy až 3 i 4 dni dosti pozdě. Autor při tom přidává divisím jen po 1 dávce proviantu na autech, což tedy nedostačuje. Podle něho může — ale nemusí — mít armáda u sebe 2—3 palebné průměry munice. To by mohlo stačit, spokojil-li by se nepřítel jen pouhým přerušením železnice, nevyužívaje ho k zahájení své ofensivy.

Prostor RB. a zajisté i prostor ZN. bude chráněn proti náletům. Bude třeba chránit i železnice mezi nimi ležící. Letectvo, chránící RB. a ZN. musí se rozdělit o ochranu prostoru mezi nimi ležícího a železniční strážní oddíly budou musit být vybaveny prostředky OPL., jejichž možnost se bude řídit podle významu a obnovitelnosti objektu. Zálohy těchto strážních oddílů by měly být mobilní a měly by mít i prostředky OPL.

Je-li nebezpečí, že by železnice mohla být napadena pozemními silami, nestačí na její ochranu železniční strážní oddíly a musila by být kryta — jako celá etapa — takticky, nejlépe pohyblivými jednotkami, ne-li strategicky. Odtud by ovšem nebylo daleko k zahrazení volného prostoru, s nímž autor dost počítá.

Domnívám se, že autor, chtěje odlehčit a prospět armádě, pomáhá svým návrhem více regulační basi než armádě. Oně dává klid, pohodlí a bezpečnost, této dává svobodu jednání pro ústup, ale nejistotu za stabilisace a za postupu. Chci-li postupovat, musím dělat vše, abych si postup zajistil. Proto potřebuje armáda, přípravná k ofensivě, ba i defenzivě, mít u sebe zálohu materiálu, zvláště proviantu a munice, asi menší než za světové války, ale pravděpodobně větší, než jak navrhuje autor. Nelze-li vyloučit zajetí i celých vyšších jednotek, což při pohybné válce je možnější, než kdy jindy, nelze chránit absolutně i sebe hodnotnější mrtvý materiál na újmu pocitu jistoty u armády nebo i na újmu její schopnosti odporu.

Pojednání nejde do podrobností a nemůže ani do nich jít. Autor dal jen základ pro diskusi. Redakce revue poznamenává k jeho článku, že uskutečnil-li se naděje, že se postupnou motorisací dopravních prostředků a zřízením motorisovaných jednotek zvýší možnost manévru armád, bude třeba, aby organizace etapy přizpůsobila své možnosti požadavkům, jež budou způsobeny hojnějším upotřebením objemnějšího materiálu, jenž má tendenci zpomalit spád manévru. Pokus o řešení tohoto problému zůstává osobním názorem autorovým.

Autor počítá s využitím výhod částečně nebo úplně motorisovaných armád, ale váže své úvahy na dnešní vybavení armád. Nové armády budou mít nové požadavky, a to větší, než dosavadní. Jako dosavadní armády mají u sebe zálohy koní, které ani autor neruší, tak by armády nové musily mít velké zálohy aut, tím větší, že velké opravy a generálky mají být prováděny v zápolí. Motorisace armád bude mít tedy za následek další zatížení armád a ztížení jejich pohyblivosti. Výhody dalekosáhlé motorisace nejsou tedy tak jisté a přesvědčující, jak by se mohlo zdát podle řečí jejich apoštolů. Nasvědčuje tomu i opatrná poznámka redakce.

Nejradikálnější jsou řešení a nejdůkladnější jsou probrány odsuny raněných. S vojenského hlediska není možno mít námitky proti principu tohoto řešení, ale jistě budou s hlediska lékařského. I když připustíme uskutečnitelnost plynulého odsunu raněných, přepravy schopných po železnici, přec jen se musíme obávat, že za postupu, kdy se připouští až 100 km odpoutání od železnice, nebude překonání této vzdálenosti zdravotnickými auty po nouzově opravených a zatarasených cestách ani na prospěch raněných, ani na prospěch pohyblivosti armády. Nová regulační base bude zřízena v minimální vzdálenosti 150 km za frontou, tedy ještě dosti daleko za východištěm útoku.

Hůře ještě je tomu s odsunem raněných, neschopných pozemní přepravy. Není to jen věc počtu zdravotnických letounů, přistávacích ploch a letišť. Raněné bude třeba dopravit k letounu a z něho, zdvojnásobí se tedy manipulace s raněným. Je jisto, že první ranění vzduchem přepravovaní dostihnou dříve nemocničního prostoru než ranění převáženi zdravotnickým vlakem, ale nemusí to platit o posledních, máme-li na mysli ztráty z bitevního dne.

Autor si slibuje od svého řešení i utajení příprav na ofensivu a tím možnost překvapení. Nezdá se, že by bylo možno prostě bez materiálních příprav přejít z klidného údobí do ofensivy, která má pohnout frontou o 100 km — nejde-li o volný prostor. Přípravy nemohou se omezit jen na soustředění zásob v zádu u base, na program jejich převozu po železnici a na způsob jejich dodání armádě. Autor, který si jistě velmi váží železnice, vydává se domněnce, že je pokládá za všemohoucí a nezranitelné. Rozhodný útok nepřítele na železnice by zastavil ofensivu v zárodku.

Počítá-li se se zasazením motorisovaných jednotek, je pravděpodobno, že příprava — aspoň co se týče komunikací? — musí být důkladnější než dosud. Protože tedy nebude lze přejít do ofensivy bez umístění určitého počtu materiálu v blízkosti armády — který ovšem může být podstatně menší, než jaký byl ve velkých ofensivách světové války — umožní se spíše utajení příprav a tak i překvapení tím, budou-li mít armády u sebe již v době klidu určité sklady materiálu tak umístěny, aby je bylo možno rozšířit, aniž by se staly zvlášť nápadnými.

Francouzové měli již v druhé polovině světové války takový způsob umístění orgánů etapy, který zajišťoval do jisté míry možnost utajení příprav. Bylo to všeobecné vybavení fronty, resp. aspoň jejich vhodných úseků, zařízeními — zvláště co se týče železnic — které dovozovalo přejít v nedlouhé době a bez nápadného upozorňování nepřítele do ofensivy. Byl to ovšem výkvět dlouho trvající války, který byl nákladný, ne vždy účelný, který se někdy — aniž ho bylo dostatečně použito pro vlastní potřebu — stal kořistí nepřítele.

Regulační base obsahuje podle návrhu jednak prostředky, které dosud organicky podléhaly armádě, jednak prostředky dosavadní regulační komise, patřící HVOA., ale tvoří 2. sled materiálních záloh armády. Base leží také v prostoru armády. Její velitel však podléhá HVOA. podle návrhu, neboť také dnes mu podléhá regulační komisař. Neblíží-li se návrh německému vzoru, kde funkci regulačního nádraží obstarává vzdálenější Verteilungsbahnhof a kde sklady — nepřiliš velké — jsou z něho předsunuty na vzdálenost 50—120 km od fronty?

Pak by však měl velitel base podléhat veliteli armády jako rakouský a německý Armee-Etappen-Kommandant, Etappeninspektor anebo Quartiermeister a zbavit ho přímých starostí o chod zásobování a odsunů. Tomuto veliteli base by ovšem byly svěřeny i funkce velitele armádní etapy, neboť proto máme regulační orgán, aby reguloval přísun ze zápolí k armádě podle jejích potřeb a podle výtěžků z místních zdrojů etapy.

Znamenalo by to ovšem odloučení gros 4. oddělení štábu a přednostů služeb od velitelství armády, ale k tomu často dochází. Má to své nevýhody i výhody. Nevýhody lze zmenšit vhodnou organizací a spojením.

Tato úprava by se ovšem silně dotkla organizace vojensko-železniční služby. Autor sám již ji částečně mění, neboť její komplikovanost proti jednoduchosti německé organizace nebylo odstraněna ani změnami, provedenými za světové války. Regulační komise, jak ji podává autor v svém pojednání, je pouhým dopravním velitelstvím. Protože nelze připustit, aby armáda disponovala železnicí, podléhalo by toto DV. skrze komisi sítě HVOA., nikoli veliteli base. Ten, by si u něho vyžadoval provedení transportů zásobovacích a odsunových, stejně jako velitel armády provedení převozů operačních, prostřednictvím přidělených důstojníků voj.-žel. služby, kteří by mohli být exponenty šéfa voj.-žel. služby v HVOA.

Regulační base může však sloužit zásobování 2, výjimečně i 3 armád. Dojde k tomu tehdy, kdy je na malé prostoru směstnáno několik armád nebo když několik armád závisí na společné železniční síti nebo na společném regulačním nádraží. Je zřejmo, že tu může nastat několik různých situací, ale ve všech zůstává společným pojítkem všech zúčastněných armád prostor regulačního nádraží, který by proto byl vyňat z jejich pravomoci a podřízen obdobnému novému velitelství etapy HVOA. nebo skupiny armád.

VIII.

Autor označuje svůj systém za způsobitý provedení v západních státech, které mají dobrou a hustou síť komunikací. Nejsme bohužel tak západní, abychom se těmto státům mohli rovnat, ale přec jen nejsme tak východní, aby nás naše komunikace mohly ochránit před nájezdem motorisovaných jednotek. Tedy zvýší-li se možnost manévru armád, musíme přizpůsobit organizaci etapy ne-li přímým vlastním potřebám, tedy nutností, vyplývajícím z možností protivníka. Návrh autorův a ani to, co se z něho snad uskuteční, nemůžeme převzít doslova. Je velký rozdíl mezi státem, u něhož čára 150—200 km od fronty vytvoří jen skrojek státního území — kde je tedy vyhraněné pole a zápolí a námi, kde při téže vzdálenosti mohli bychom přijít na druhý okraj svého státu, ne-li do území cizího, třeba také nepřátelského státu.

Pak nemá valného smyslu — kromě nejpriznivějších případů — rozlišovat u nás pole a zápolí. Jistě musíme vycházeti z případů nejnepříznivějších. To je přepych, který si mohou dovolit jen státy s náležitou hloubkou v operačních směrech a mezi ty se počítat nemůžeme.

Je najeově, že tento problém nelze vyřešit v poznámkách k článku francouzského autora. Je to věc, kterou je povolána řešit Rada obrany státu. Ale z problému, jak se podává, můžeme usoudit, že by jeho řešením došlo u nás k značnému zjednodušení organizace a chodu služeb: uléhčilo by se železnicím, zmenšila by se kořist nepříteli a v míru by se nevydávaly peníze za zařízení, která za války mohou být bez užitku.

I za nejnejpříznivějších okolností budou určité prostory poměrně dobře chráněny. V těchto územích by měly být již v míru soustředěny sklady, dílny atd. služeb bez ohledu na jejich organickou příslušnost a měla by být v nich vybudována regulační nádraží. Vyšší přepravní výdaje v míru, jež by si vyžádalo soustředění služeb, byly by i v míru při nejmenším vyrovnány osobními a materiálními úsporami zcentralisovaných podniků.

Hlavně však bychom si připravili pro válku dobře vybavené base, mnohem lepší, než jaké lze velkou námahou improvizovat, které by mohly hned od mobilisace začít zásobovat a které by při našich malých vzdálenostech stačily zároveň na úkoly zápolních podniků i podniků regulační base, t. j. i armád. Tyto naše base by ovšem musily podléhat HVOA. Při jejich organizaci by musilo být pamatováno na to, aby mohly vysunout z armády lehké mobilní složky, které by se za postupu mohly stát zárodkem nové regulační base — tentokrát polní — osobně a materiálně vybavené z base základní, která by zůstala střediskem zápolí.

Naše armádní služby nejsou sice také hojné, ani tak velké a těžké, jako francouzské; ale přesto by se mohlo armádě odlehčit přeložením dílen a částí parku zbrojního, ženijního, automobilního, vozatajského, celého parku leteckého, koňských nemocnic do regulační base a zřízením nemocničního prostoru v ní, byť se i nepoužilo tak radikálních změn v odsunu.

U nás se více pocituje potřeba ulehčit divisi. Je nejnižší a zároveň nejvyšší dispoiční jednotkou. Z toho vyplývají její nedostatky. Na nejnižší jednotku je příliš těžká, na nejvyšší jednotku je příliš slabá. Chybí zkrátka spojovací článek mezi normální divisí a armádou — armádní sbor. Jeho zřízením by se mohlo odlehčit jak divisi, tak i armádě. Bylo by pak možno posunout v podstatě všechny služby o jeden sled dozadu. čehož chce dosáhnout u armády major Albord v svém pojednání, aniž se musí — kromě výjimky — dotýkat francouzské organizace služeb divise a armádního sboru.

Podplukovník Ladislav Preininger:

Boje o Terron sur Aisne ve Francii.

Jména Terron v historii 21. pluku a Chestres 22. pluku jsou ze základních kamenů bojové tradice našich zahraničních vojsk a naší armády vůbec, stejně jako Arras, Zborov, Dobruška, Sibiř, Doss Alto a j. Z toho důvodu také je zajímavé studovat taktické podrobnosti průběhu těchto bojů a snažit se vylézt z nich poznatky, jež skýtají.

Poněvadž tu jde především o boje menších jednotek pěchoty¹⁾ a o činnost jen jedné pěší divise, nebylo by právě třeba se zmiňovati o operativní situaci dotčené části fronty. Činím-li tak, je to proto, abychom si náležitě uvědomili místo a celkový význam bojové akce této části naší zahraniční armády. K všeobecné informaci uvedu ve výtahu některé ze směrnic HVOA., pokud se věci dotýkají.²⁾

¹⁾ Tato studie může též posloužit jako zajímavý konkrétní příklad boje o osadu.

²⁾ Všeobecně o těchto bojích byla již napsána několik pojednání, na př. v Důstojnických listech a j. Také „Vojenské rozhledy“ uveřejnily již pojednání o bojích francouzských legii.